

PREVEDERI LEGALE PRIVIND VIOLENTA DOMESTICA

Legislatia în România

Întelegerea acestui cadru legislativ este posibilă prin analizarea contextului istoric în care a apărut. Subordonarea femeii, fenomenul violentei domestice împotriva femeii în România. În România de dinaintea de 1989 nu a existat nici o statistică oficială sau cercetere științifică privind violența domestică. Deși cazurile de violență domestică erau destul de răspândite, fenomenul în perioada comunistă a fost ignorat din motive pur ideologice. După 1990, au fost realizate studii de mică întindere care nu oferă însă o viziune de ansamblu asupra acestui tip de violență. În raportul organizației americane Minnesota Advocates for Human Rights, *Lifting the Last Curtain* (1995), se constată faptul că violența domestică este o problemă frecventă în România. Statul român apare ca neîndeplinindu-și obligațiile privind protejerea femeilor de violențele comise în familie sau sancționarea adecvată a soților violenți și dezvoltarea unor programe juridice, politice, administrative și culturale cu scopul de a preveni violența împotriva femeilor.^{1[1]}

Violența în familie a devenit un subiect de discuție în România abia după 1995. Anul respectiv nu reprezintă o cotitură, nu este data unui eveniment important care a determinat modificări majore, ci este doar un jalon orientativ. Urmând logica abordării problemelor societății românești în tranziție, atunci s-a ajuns pe firul rezolvării situației copilului abandonat, la motivele abandonului, apoi la familia cu probleme sociale și în sfârșit la violența în familie.

Deși între anii 1997 și 1999 au fost propuse numeroase modificări ale codului penal, nici până în acest moment violența domestică nu este pe deplin reglementată, ea putând fi sancționată doar prin dispozițiile generale care incriminează actele de violență.

Cadrul legislativ în care s-a pus problema violentei în familie a fost Codul Penal dinaintea de 2000, care nu menționează ca infracțiune separată violența domestică. Ceea ce a făcut ca în

^{1[1]} Dragomir Otilia și Miroiu Mihaela, *Lexicon feminist*, 2002, Editura Polirom, 2002, p.371.

practica sa fie redusa si sa depinda posibilitatea de interventie de modul de care angajatii institutiilor abilitate întelegeau si aplicau legea. În aceasta perioada, initiativele practice înregistrate, au fost putine si s-au lovit de rezistente majore. Organizatiile non-guvernamentale au fost astfel cointeresate economic sa studieze terenul, sa caute posibilul grup de beneficiari, datele concrete ale problemei si sa-si defineasca nevoia de expertiza necesara pentru demararea unui proiect.

Totodata au aparut si initiativele guvernamentale si trebuie sa mentionam alaturi de înfiintarea centrului pilot de actiune si sprijin împotriva violentei domestice - Policlinica Titan Bucuresti (Ministerul Sanatatii si Familiei) si preocuparea constanta a IGP - Serviciul de prevenire si combaterea infractionalitatii, de a realiza programe destinate problematiei victimizarii femeilor (educatie pentru prevenirea victimizarii femeilor în special în privinta infractiunii de viol). O realizare importanta a acestui *serviciu* a fost studiul privind femeia si criminalitatea, unde un capitol important este destinat violentei domestice.

Conditiiile în care s-a dezvoltat experienta româneasca au fost, deci, precare, pâna în anul 2000 când modificarea de legislatie si un înteles cel putin declarat mai pronuntat al institutiilor guvernamentale pentru gasirea solutiilor reale, au stimulat dezvoltarea programelor destinate femeilor agresate în familie.

Dupa îndelungi eforturi la sfârșitul anului 2000, Palamentul României a aprobat modificarea Codului Penal astfel încât politia si parchetul sa poata interveni din oficiu în cazuri de agresiuni în spatiul privat al familiei. Abia în vara anului 2003 a fost adoptata Legea Nr. 217/2003 pentru prevenirea si combaterea violentei în familie^{2[2]}, cu contributia Coalitiei Nationale a organizatiilor neguvernamentale implicate în combaterea violentei intrafamiliale, coagulata la începutul anului 2003.

Statul român nu a cordat pâna acum o finantare de substanta de buget pentru programe de contracarare a fenomenelor de violenta împotriva femeilor. Totusi, de data recenta, prin legea 217/2003 se prevede înfiintarea Agentiei Nationale pentru Protectia Familiei în subordinea Ministerului Sanatatii si Familiei, si înfiintarea unor structuri la nivel judetean subordonate acestei

^{2[2]} Legea publicata în Monitorul Oficial/parte I, nr. 367, 29 mai 2003.

agentii. La nivelul Uniunii Europene au fost initiate o serie de programe cu tinta „multinationala”
.3[3]

În afara acestora un alt corp de lege care înglobeaza reglementarile ce pot fi folosite în cazurile de violenta domestica este Codul Penal. În articolele de lege, doar doua contin referiri specifice la relatia maritala: în primul rând în articolul 175 C.P, prin care este definit omorul, ca fapta penala, la alin. 1 lit.c) se specifica, ca si conditie în definirea omorului calificat, relatia maritala între parti.4[4] În acest fel gravitatea faptei este prezumtiv mai mare atunci când se petrece în familie - punct pe care lucrarea de fata îl sustine, în baza gradului de pericolozitate crescut atasat violentei domestice. Cu toate acestea prevederile mai sus mentionate se cer aplicate în mod egal cu considerarea, dupa caz, a circumstantelor care pledeaza pentru legitima aparare.

A doua referire la relatia de casatorie apare în articolul 187 C.P., alin.5, care contine clauza de nepedepsire pentru infractiunea de viol.5[5] Aceasta cauza de nepedepsire este completata de explicatiile date de legiuitor, cu privire la imposibilitatea definirii violului între sotii, ca atare, în baza consimtamântului initial la casatorie.6[6]

Este de apreciat ca legiuitorii români au luat în serios recomandarea organismelor internationale de aparare a drepturilor femeilor si au inclus în conceptual de violenta familiala situatiile de încalcare a drepturilor femeii de a-si exercita libertatile fundamentale. În România, în baza Legii 217/2003 pentru prevenirea si combaterea violentei în familie ofiterului de politie este abilitat sa intervina în mod specific în situatiile de violenta domestica la efectuarea plângerii de catre victima sau a unui membru de familie sau a unei autoritati,7[7] martori indirecti la actele de violenta.

3[3] Popescu Liliana, *Politica sexelor*, Bucuresti, 2004, p.245.

4[4] Art. 175 C.P., alin.1,lit. C), omorul comis între sotii.

5[5] Daca pâna la pronuntarea sentintei, inculpatul se casatoreste cu victima, pedeapsa nu se mai aplica., art.187 C.P., alin.5.

6[6] Loghin O. și Toader T., *Drept penal Român. Partea sociala*, Bucuretti: Casa de editura ti presa „sansa S.R.L”, 1994.

7[7] Legea 217/2003, cap. 4, art. 16, alin. 2.

În art.1 al prezentei legi se stabilește ca principalul obiectiv național este ocrotirea, sprijinirea, dezvoltarea, consolidarea solidarității familiei în contexte armonioase. Se impune un personal specializat în domeniul muncii cu victime și agresori, care să aibă studii de asistență socială și psihologie, iar pe baza acestora să poată acorda consilierea și terapia celor două părți. Legea 217 în 2003 este o victorie incontestabilă pentru avangarda care a impus schimbări legislative privind protejarea victimilor violentei. Deși se referă prea puțin la femei ca victime predilecte ale violentei, cu excepția mențiunii de la 2,3 unde violența este menționată ca încălcare a drepturilor femeilor, legea prevede multe dintre recomandările feminismului (nevoia de protecție a victimelor, nevoia de consiliere, încurajarea deciziei proprii a victimei privind nevoia de ajutor, necesitatea de a proteja pe copiii care asista la violențele comise între părinți etc.).

Ratificarea de către România a documentelor internaționale nu a rezolvat prin sine însăși problema protecției și a respectării drepturilor femeilor, respectiv a copiilor supuși violentei. Măsurile legislative românești - care, deși cu întârziere, au apărut (noul cod penal, din 2000 sau legea prevenirii și combaterii traficului de ființe umane din 2001, legea violentei domestice din 2003). Sunt reglementări și planuri necesare de acțiune, care schitează principiile și politica legiuitorului privind protecția victimelor de violență. În sine ele nu pot însă servi victimele violențelor, decât completate prin crearea și asigurarea funcționării unui cadru organizatoric de servicii sociale, răspândit pe întreg teritoriul țării, care să abordeze într-un mod profesional problematica diagnosticului, a sprijinului acordat victimelor a tratării agresorilor și a prevenirii violentei atât în dinamica familială, cât și cea extrafamilială.

Procesul de integrare europeană, reacția organizațiilor neguvernamentale împotriva violentei fizice, psihice sau sexuale în interiorul familiei, toate eforturile considerabile ale societății civile, precum și a parlamentarilor noștri, au determinat modificarea legislației penale interne, care prevede pedepse mult mai mari pentru faptele de violență comise în familie. Legea 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violentei în familie stabilește lucruri extreme de importante: de la definiția violentei în familie, până la obligația statului de a lua toate măsurile de prevenire și combatere a acestui fenomen, precum și protecția victimelor. Astfel s-a creat o strategie națională privind prevenirea actelor de violență, protecția victimelor violentei în familie, strategie care este susținută intens de societatea civilă. Aș dori să menționez faptul că eforturile societății civile sunt fundamentale pentru toate măsurile care s-au luat până acum. Toate organizațiile neguvernamentale

care se preocupa de fenomenul violentei în familie au constituit Coalitia Nationala Împotriva Violentei în Familie. Semnalele transmise de aceasta structura a societatii civile sunt extreme de puternice, de la actiunile de companie informativa pâna la combaterea directa prin sprijinul victimelor acestui sistem.

Din pacate eforturile parlamentarilor conjugate cu cele ale societatii civile sunt nesocotite de actualii guvernanti, care încalcând prevederile Legii 217/2003 pentru prevenirea si combaterii violentei în familie adoptata de Parlament si promulgata de Presedintele tarii au nesocotit termenul de punere în aplicare a prevederilor acestei legi, condamnând în continuare, femeii si copii la violenta.

O.G. nr. 95/24 decembrie 2003 privind modificarea si completarea Legii 217/2003 pentru prevenirea si combaterea violentei în familie accentueaza ca „prevenirea si combaterea violentei în familie fac parte din politica integrata de ocrotire si sprijinire a familiei si reprezinta o importanta problema de sanatate publica”.

Art.8 din legea 217/2003 specifica înfiintarea si organizarea Agentiei Nationale pentru Protectia Familiei ce functioneaza ca organ de specialitate în subordinea Ministerului Muncii, Solidaritatii Sociale si Familiei. Agentia stabileste procedura de conlucrare a persoanelor desemnate si a asistentilor familiali în prevenirea si monitorizarea cazurilor de violenta în familie, precum si criteriile de pregatire si etica profesionala a acestuia. (Urmatorul an a fost o prioritate pentru copii si victimele violentei. Au fost adoptate legile adecvate pentru ei care sunt Legea nr. 273/2004 privind adoptiile si legea nr. 274/2004).

Constitutia României garanteaza egalitatea cetatenilor în fata legii si a autoritatilor publice fara privilegii sau discriminari (art. 16), precum si drepturile si libertatile tuturor persoanelor. Articolul 22 din capitolul 2 privind drepturile si libertatile fundamentale garanteaza prin aliniatul 1, dreptul la viata, dreptul la integritatea fizica si psihica ale persoanei. Aliniatul 2 al aceluiasi capitol stipuleaza în mod expres ca nici o persoana nu poate fi supusa torturii sau oricarui alt fel de pedeapsa sau tratament degradant ori inuman. Articolul 23 al capitolului 2 declara inviolabile libertatea individuala si siguranta persoanei, dreptul la aparare al persoanei fiind garantat prin articolul 24. Conform articolului 25, orice persoana fizica are dreptul sa dispuna de ea însasi, daca nu încalca drepturile si libertatile altuia, ordinea publica sau bunele moravuri. Consacrarea prin Constitutie a

acestor drepturi presupune în mod automat respectarea libertatilor si a drepturilor femeii în calitatea sa de persoana si interzice supunerea acesteia la orice act de violenta sau tratament degradant de natura sa atenteze la siguranta sa fizica sau psihica. În cazul violarii unuia din acestui drepturi sau libertati, femeia poate si trebuie sa beneficieze de protectia legii.

România este semnatară mai multor conventii internationale care garanteaza drepturile femeii. Conform articolului 20 din Constitutia României, toate dispozitiile constitutionale sunt aplicate si interpretate în concordanta cu Declaratia Universala a Drepturilor Omului sau cu pacte si tratatele la care România face parte. România este semnatară urmatoarelor conventii internationale care interzic abuzul de orice gen al femeilor si copiilor, interzicând orice forma de abuz domestic:

1. Conventia Internationala privind Interzicerea Traficului cu Femei si Copii, de la 30.09.1921, ratificata de România în 1923.

2. Conventia Internationala pentru Suprimarea Traficului cu Femei Mature de la 11.10.1933, ratificata în 1935 (legea nr. 2/1935).

3. Conventia Natiunilor Unite pentru Suprimarea Traficului cu Persoane, ratificata în 1950 (la 21.05.1950).

4. Conventia din 1979 a Natiunilor Unite privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva legii, ratificata în 1981 (Decretul nr. 342/1981).

5. Conventia Internationala privind Drepturile Copiilor, ratificata în 1990 (legea nr. 18/27.09.1990).

Prevederile constitutionale si reglementarile internationale sunt menite sa protejeze femeia în fata oricaror forme de abuz, inclusiv cel domestic. Totusi în afara de aceste prevederi, nu demult legislatia interna a României nu continea reglementari care sa limiteze sau sa elimine abuzarea femeii si violarea dreptului acesteia în cadrul vietii private.

Pe plan global, succesele de pâna acum în combaterea violentei de gen sunt semnificative, constând din legislatii internationale si nationale din ce în ce mai eficiente, servicii si profesionisti din ce în ce mai buni, studii, carti, reviste, metodologii de cercetare, baze de date si programe de

interventie aplicabile, schimburi fructuoase de idei între specialiști și altele. Totuși datele recente, după mai multe decenii de campanii împotriva violenței de gen, continuă să arate că ea este încă un fapt de viață cotidian. Tocmai de aceea tematica violenței îndreptată împotriva persoanelor vulnerabile continuă să fie actuală, iar combaterea ei trebuie să fie un obiectiv al societății civile din toate țările. Ea va trebui să se păstreze încă multă vreme pe agenda forurilor politice, educationale, de protecție socială a sănătății populației, acțiuni care să tindă la schimbarea atitudinilor culturale față de problematica violenței și a relației sale cu inegalitățile de gen.

3.2 Abordări legislative ale violenței domestice în țările Uniunii Europene

Prevederile constituționale și reglementările internaționale sunt menite să protejeze femeia în fața oricăror forme de abuz, inclusiv cel domestic. Un sistem legislativ adecvat, care consfințește legalitatea în drepturi între femei și bărbați, reprezintă o condiție necesară pentru o democrație.

În lume există congrese internaționale ale femeilor încă din secolul XIX. Rețeaua organizațiilor de și pentru femei din lume s-a diversificat și intensificat fantastic în ultimii douăzeci de ani - cam din perioada care ONU a declarat deceniul 1975-1985 Deceniul Femeilor.

În anul 1993 Adunarea Generală a Națiunilor Unite a adoptat Declarația potrivit căreia: „, violența împotriva femeii constituie o violare gravă a drepturilor și libertăților femeii...”^{8[8]} și ca este nevoie, pentru o definiție clară și comprehensivă a violenței împotriva femeii, de o stabilire clară a instrumentelor de protecție a drepturilor acestora care să asigure eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeii și copilului.

Diferențele între prevederile sistemelor legislative ale țărilor europene cu privire la violența domestică pot fi analizate prin mai multe criterii:

1. încadrarea juridică a violenței conjugale;

^{8[8]} Stupu Bianca, „ *Nu te lasa batută! Violenta în familie: cosmarul ca mod de viață*” Constanta, 2004, p. 159.

2. necesitatea depunerii unei plângeri de catre victima împotriva agresorului pentru declansarea procedurilor penale;
3. protectia oferita victimelor prin prevederile de drept civil;
4. ajutorul, asistenta oferita victimelor.

Legislatia *britanica* si *austriaca* permite victimelor sa solicite protectia împotriva agresorilor. În Marea Britanie violenta conjugala nu reprezinta o infractiune specifica, fiind supusa normelor de drept civil. În proces judecatorul poate lua în considerare legaturile dintre victima si agresor pentru stabilirea daunelor. Violul în cadrul cuplului este definit ca infractiune de la începutul anilor '90, iar sanctiunea variaza în functie de durata casniciei. Nu este necesara plângerea victimei pentru începerea urmariri penale împotriva agresorului. Dispozitiile dreptului civil permit victimei sa solicite ordin de restrictie pentru agresor sau ordonante cu privire la ocuparea domiciliului conjugal. Ordinele de restrictie pot prevedea masuri generale sau specifice, cum ar fi interdictia pentru agresor de a contacta telefonic victima.

Codul familiei prevede sanctiuni diferite în functie de tipul de relatie existent între victima si agresor: sot - sotie, concubini, logodnici etc.

Prevederile legislative permit victimelor sa solicite în instanta ocuparea, în exclusivitate, a domiciliului conjugal. Decizia este luata în functie de resursele financiare ale partilor, de conduita fiecaruia, de durata convietuirii, de posibilele consecinte asupra copiilor etc. O astfel de ordonanta este valabila 6 luni, cu posibilitatea de a o prelungi o singura data, daca nici unul dintre parteneri nu are drepturi de proprietate asupra locuintei. Daca unul dintre parteneri are drepturi asupra locuintei tribunalul poate include anumite clauze ca plata unei sume titularului proprietatii sau obligativitatea de a repara si de a întretine locuinta.

În functie de gravitatea violentei si daca securitatea victimei o cere, agresorul poate fi arestat chiar daca nu s-a emis un mandat de arestare.

Victimele violentei domestice beneficiaza în Marea Britanie de ajutor financiar. Victima beneficiaza de acest ajutor daca agresorul a fost urmarit penal si victima nu mai locuieste cu el.

Ajutorul financiar permite victimei realizarea de amenajari ale locuintei sau alegerea unui tip de asigurare de sanatate privat. Iar asistenta acordata victimelor, a fost creata în cadrul Ministerului de Interne, la nivelul comisarariatelor de politie, unitati specializate prin acordarea de asistenta victimelor violentei domestice. Legea locuintei, intra în vigoare în 1997, prevede obligativitatea comunitatilor locale de a asigura gazduire pentru victimele violentei domestice, pe o perioada de maxim doi ani.

În Austria violenta în familie este încadrata la infractiunile de lovire si vatamare corporala. Violul în cadrul cuplului este obiectul sanctiunilor penale din anul 1989. La sesizarea oricarui cetatean care are dovezi ca un act de violenta a avut loc, se poate declansa procedura penala. În cazul violului în cuplu, în urma plângerii penale a victimei daca nu s-au produs vatamari grave, procedura penala se declanseaza.

Legislatia în Austria permite integrarea agresorului în programe de reeducarea ca si în Anglia legislatia austriaca permite judecatorului sa ordone parasirea domiciliului conjugal de catre agresor, chiar daca acesta este proprietarul locuintei. Aceste dispozitii se aplica si când victima a fost doar amenintata cu violenta. Durata ordinilor de restrictie nu poate depasi trei luni. Pentru ca tribunalul sa puna în aplicare aceste dispozitii, poate face apel la fortele de ordine, în cazurile grave. Din 1996 legislatia da posibilitatea politiei sa interzica agresorului accesul în domiciliul victimei, când acesta pune în pericol viata, sanatatea si libertatea acesteia. Interdictia nu se refera doar la accesul în locuinta victimei, ci si la delimitarea unei arii sau unor locuri clar specifice (exemplu: locul de munca al victimei si altele). Fortele de ordine au obligatia de a furniza victimei si agresorului note informative privind drepturile pe care le au si de a informa despre caz biroul de interventii care ofera asistenta juridica gratuita. De asemenea, sunt disponibile linii telefonice speciale pentru victime cu program special.

În **Grecia** protectia drepturilor omului reprezinta o parte importanta în sistemul juridic grec, drepturile femeii fiind o parte din acesta. Grecia a ratificat toate documentele internationale în domeniu.

Legea greaca nu condamna explicit violenta domestica. Prin acordul la Conventia Internationala se prevede nediscriminarea în functie de sex în mai multe domenii: politic, economic, social, cultural si civil. Constitutia greaca garanteaza egalitatea tratamentului, drepturile si libertatile

fundamentale care creeaza obligativitatea respectarii drepturilor cetatenilor de ambele sexe; daca este necesar sunt luate masuri pentru protejarea acestor drepturi.

Codul Penal grec este bazat pe principiul egalitatii în fata legii si a oportunitatii fiecarui cetatean de a se adresa justitiei în cazul violarii drepturilor sale. Violenta împotriva femeii este pedepsita ca violare a dreptului la viata si a dreptului la integritatea corporala a fiecarui individ. Articolul 336 (1) din Codul Penal condamna violul în afara familiei sanctionându-l cu închisoarea de la 5 ani la 20 de ani, sau cel putin 10 ani daca este comis de doua sau mai multe persoane.

În *Portugalia*, din 1991, exista o lege de protectie a victimelor violentei domestice ce prevede acordarea de ajutor material din partea statului. Din 1999 în Portugalia exista un plan national de actiune împotriva violentei domestice, care include constituirea unei retele de adaposturi pentru victime si sistemelor de ajutorare a acestora.

Codul Penal pedepseste violenta conjugala. Autorii actelor de violenta pot fi pedepsiti de la 1 la 10 ani, în functie de gravitatea faptei sau obligati sa paraseasca domiciliul conjugal. De asemenea, este recunoscut violul conjugal. Declansarea procedurii penale trebuie în mod obligatoriu facuta de o plângere din partea victimei. Din 1998, procedura penala poate fi declansata si fara existenta plângerii, daca interesul victimei o cere si daca aceasta nu se opune începerii urmarii penale. Daca nu s-a declansat procesul de divort judecatorul nu poate decide nici o masura de protectie a victimei.

Ajutorul material este acordat victimelor de stat în situatiile în care s-a provocat victimei o incapacitate de munca de cel putin 30 de zile, daca s-a atentat la viata victimei si aceasta nu a obtinut plata daunelor prin intermediul justitiei. Sistemul legislativ prevede si plata anticipata a ajutorului material când victima sau asociatiile de protectie a victimelor solicita acest lucru, victima aflându-se într-o situatie economica dificila. Statul poate solicita returnarea ajutorului oferit, daca victima obtine despagubiri în instanta. Serviciile de asistenta pentru victime include adaposturi, reprezentare în instanta asigurata prin intermediul asociatiilor de protectie a victimelor.

În **Bulgaria** „Interventia statului în viața privată” este văzută ca o violare a drepturilor omului. Recunoașterea problemei violentei domestice s-a făcut abia după Conferința de la Beijing (1995). Violenta domestică este obiectul de activitate al organizațiilor nonguvernamentale; numai în cazul vatamarilor grave, cum ar fi omorul, violența familială este considerată ofensă publică și penalizată ca atare de Codul Penal bulgar. În această țară nu se ține o evidență statistică a infracțiunilor comise în interiorul familiei.

În **Suedia**, din 1998, a fost delimitată infracțiunea de „violare a integrității femeii”, care este definită ca repetarea infracțiunilor împotriva vieții, a libertății sau a infracțiunilor sexuale comise împotriva unei femei cu care agresorul a avut sau nu o relație intimă. Această infracțiune este sancționată cu închisoare de la 6 luni la 6 ani, putând fi mai mare în caz de vatamare cu ranire. Violul în cadrul cuplului constituie o infracțiune începând din anul 1965. Procedura penală se poate declanșa la orice reclamație a unei persoane care detine dovezi că s-a petrecut un act de violență domestică, nefiind necesară o plângere din partea victimei. Pentru a stabili ordine de restricție pentru agresor și pentru a proteja victima este necesară începerea procesului de divorț. Există și posibilitatea asigurării unei garzi de corp pentru victima și i se poate oferi posibilitatea de a schimba identitatea.

Din 1994, în Suedia există centrul național pentru femeile maltratate sau violate. Femeile pot primi ajutor medical de urgență și pot beneficia de servicii sociale, de protecție din partea poliției și de consiliere juridică.

În **Spania** prevederile cu privire la violența conjugală sunt cuprinse în Codul Penal. Acesta prevede pedepse cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani pentru cel care își supune partenera/partenerul, soția/sotul la violență fizică sau psihologică. Judecătorul poate interzice agresorului să se apropie de domiciliu victimei sau să intre în contact cu aceasta. Durata interdicției nu poate fi mai mare de 5 ani. Tribunalul suprem a recunoscut violul în interiorul familiei în 1995. Declansarea procedurii penale împotriva agresorului nu necesită nici în Spania o plângere din partea victimei. Judecătorul poate lua măsuri de protejare a victimei sau de atribuire a locuinței numai dacă este inițiat procesul de divorț.

În **Germania** actele de violență conjugală sunt încadrate juridic ca infracțiuni împotriva vieții, a integrității corporale sau împotriva vieții private și a intimității. Legea Germană recunoaște și sancționează începând din 1997, violul în cadrul cuplului. În cazul constatării unei infracțiuni de

violenta conjugala, procedura penala ce se poate declansa automat, indiferent de vointa victimei. Aceasta nu este o practica absoluta, pentru ca exista si situatii în care se solicita o plângere din partea victimei pentru începerea urmaririi penale, violare de domiciliu, vatamare corporala. Chiar si în aceste situatii însa, daca se considera ca interesul public o cere, se poate declansa automat procedura de urmarire penala împotriva agresorului. Împotriva agresorului, tribunalul poate emite ordine de restrictie, care variaza de la interdictia de a patrunde în domiciliul victimei pâna la interdictia de a intra în contact cu aceasta. O astfel de restrictie poate fi emisa chiar în caz de simpla amenintare fizica. Victimele violentei domestice au dreptul la o indemnizatie speciala, care sa le permita acoperirea cheltuielilor medicale necesare. De asemenea, exista servicii specializate de asistenta si consiliere pentru victime s.a.

Un sistem legislativ international - fie el punitiv sau doar normativ - apare numai în urma faptului ca s-a constituit deja ca o practica în viata de zi cu zi. Multe generatii de femei au fost umilite, maltratate, ucise pâna când a aparut ceea ce se numeste lege.

3.3. Abordari legislative internationale

Violenta domestica împotriva femeii a facut ca un subiect a unor reglementari internationale. Progresul ultimelor 25 de ani a condus la o serie de conferinte si simpozioane organizate de organisme internationale. Violenta domestica a existat dintotdeauna la nivelul relatiilor umane, dobândind noi forme de manifestare. Ea este întâlnita în forme si intensitati diferite si în întreaga viata sociala.

Prezenta subiectului de violenta domestica apare pe scara internationala, în anul 1975 Organizatia Natiunilor Unite organizeaza cea dintâi Conferinta Mondiala a Femeilor, în Mexico City. Iar din perioada 1975 -1985 Organizatia Natiunilor Unite a declarat ca este deceniul Femeilor.

Tot în aceasta perioada, sub influenta politica pe care tematica propusa o dobândește pe plan international, este semnat un document istoric, care marcheaza toate evolutiile ulterioare în ceea ce priveste abordarea violentei domestice. Conventia asupra eliminarii tuturor formelor de

discriminare împotriva femeilor⁹[9] (CEADAW) este adoptată în cadrul Adunării Generale a Națiunilor Unite, în anul 1979. Acest document devine piatra de hotar pentru schimbările generate ulterior privind diverse forme de discriminare a femeii, printre care și violența domestică, deși această problemă nu este menționată ca atare în documentul inițial. Configurarea vieții politice, a profesiilor, a culturii a fost făcută ținând cont de experiențele celor care au detinut monopolul puterii normative.

Declarația Universală a Drepturilor Omului afirmă principiul nediscriminării și proclamă ca toate ființele se nasc libere și egale în demnitate și drepturi și că fiecare om poate să se prevalăze de toate drepturile și libertățile fără nici o deosebire de sex. Convenția tinde să lărgască viziunea dată de această declarație, determinând amendarea sa, în anul 1993, pentru includerea unor prevederi specifice privind discriminarea pe criterii de gen.¹⁰[10]

Politica dusă de Națiunile Unite, și vizibilă în documentele elaborate la acest nivel, a păstrat în general o neutralitate de gen în exprimare în baza principiului egalității tuturor fiintelor umane. Principiul justiției sociale devine un subiect esențial în discutarea și analizarea documentelor internaționale care promovează respectarea drepturilor tuturor indivizilor și oferirea unor șanse egale, indiferent de caracteristicile individuale (vârsta, sex, rasă, clasă, religie). Statele care au ratificat CEDAW sunt obligate să ia toate măsurile necesare pentru eliminarea discriminării împotriva femeii de către orice alt individ, organizație sau instituție.¹¹[11] Se transferă prin această prevedere responsabilitatea statului și asupra spațiului privat, atunci când violarea unor drepturi ale femeii se petrece în acest spațiu privat.

Voi prezenta în continuare cele mai importante Convenții Internaționale legate de protecția drepturilor femeii:

⁹[9] Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, 1979, publicată și comențată de UNICEF și UNIFEM (1999).

¹⁰[10] Amendament introdus prin Declarația de la Viena, și Programul de Acțiune, în care sunt numite tipuri de abuz pe criterii de gen și violarea unor drepturi ale omului, în baza discriminării de gen, respectiv includerea femeii în noțiunea de „ființă umană” folosită în Elaborarea Declarației Universale.

¹¹[11] Aspect precizat în comentariile UNICEF și UNIFEM asupra CEDAW, 1999.

1. Conventia pentru Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Împotriva Femeilor (Convention for the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW));
2. Platforma de la Beijing (Beijing Platform) 1995;
3. Conventia Internationala pentru Drepturile Civile si Politice (International Covenant of Civil and Political Rights);
4. Conventia Internationala a Drepturilor Economice Sociale si Culturale (The International Covenant of Economic, Social and Cultural Rights)

Conventia este amendata prin recomandarea generala nr. 19, emisa de comitetul pentru eliminarea discriminarii împotriva femeii, recomandare care contine referiri specifice la violenta împotriva femeii în familie¹²[12].

Atitudinile traditionale conform carora femeile sunt considerate ca fiind subordonate barbatilor, sau având roluri stereotipuri, perpetueaza practici larg raspândite, incluzând violenta si constrângere, violenta domestica si abuz, mariaj fortat, s.a. Astfel de prejudecati si practici pot justifica violenta pe criterii de gen, ca forma de protectie sau control al femeilor¹³[13]. Reamintind ca discriminarea fata de femei încalca principiile egalitatii în drepturi si respectului demnitatii umane, ca ea împiedica participarea femeilor, în aceleasi conditii ca barbatul, la viata publica, sociala, economica si culturala din tara lor. Creeaza obstacole cresterii si bunastarii societatii si a familiei si împiedica femeile sa-si serveasca tara si omenirea în deplinatatea posibilitatilor lor. Violenta împotriva femeilor încalca si împiedica sau anuleaza exercitarea de catre femei a drepturilor si libertatilor lor fundamentale.¹⁴[14]

¹²[12] Liga apararii drepturilor omului, *Drepturile femeii la sfârșit de mileniu II*, L.A.D.O, 1997, p.71.

¹³[13] CEDAW, Recomandarea nr.19, în prezentarea UNICEF si UNIFEM 1999.

¹⁴[14] Platforma de Actiune de la Beijing, 1995, alin. 112 - în *Drepturile femeilor la sfârșitul mileniului II*, L.A.D.O. p. 77.

Platforma de actiune de la Beijing contine reglementari precise cu privire la eliminarea violentei împotriva femeii în toate formele sale de manifestare, iar noutatea documentului consta în centrarea sa pe viitor si deci pe prevenire. Dedică un întreg capitol violentei domestice, platforma de actiune adoptata si de tara noastra indica urmatoarele directii profilactice:

A: eliminarea inegalitatii economice dintre barbat si femeie, pentru reducerea diferentelor de putere în relatie si implicit prevenirea violentei;

B: transmiterea si educarea indivizilor cu privire la modalitatile de rezolvare a conflictului pentru evitarea folosirii violentei ca solutie unica;

C: redefinirea rolurilor în familie si societate, si valorizarea rolului femeii prin promovarea sa în pozitie de decizie;

D: provocarea reprezentarilor colective cu privire la modele de socializare, si implicarea comunitara în schimbarea mentalitatilor care promoveaza o acceptabilitate socio - culturala a violentei domestice.

Aceste documente internationale creeaza un cadru de analiza si interventie bazat pe drepturile omului. În mai 1998 a avut loc o adunare dedicata temei la nivelul Consiliului Europei. Cu acest prilej se încearca o abordare integrala a inegalitatii, referindu-se la cadrul conceptual, metodologic si prezentare de practici corecte.

La nivelul Consiliului European legalitatea între barbat si femeie este definita ca nivel identic de vizibilitate, autonomie, responsabilitate si participare la toate sferile vietii publice si private, implicit inegalitate apare ca diferenta dintre conditiile de viata ale barbatilor si femeilor.